

XOTIN-QIZLAR BANDLIGI VA DAROMADLILIGINI TA'MINLASHDA “AYOLLAR DAFTARI” NING AHAMIYATINI OSHIRISH

Qurbonova Dilbar

*Navoiy kon- metallurgiya kombinati IChB Navoiy Mashinasozlik zavodi,
buxgalter*

Annotatsiya: Bugungi kunda xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini ta'minlash, ularning qobiliyat va imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, bir so'z bilan aytganda, opa-singillarimizni jamiyatning teng huquqli, faol va ijodkor a'zolariga aylantirish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi prezidenti tomonidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbusning beshinchi qatori xotin-qizlar bandligini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, bundan tashqari, Prezidentning "ayollarning mehnat huquqlari kafolatlarini yanada mustahkamlash va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni bu borada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu boradagi izchil sa'y-harakatlar, ayniqsa, xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish opa-singillarimizning nafaqat ijtimoiy faolligi, balki turmush farovonligini yuksaltirishga xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: *Ayollar daftari, undagi imtiyozlar, "Faol va tashabbuskor ayollar" Muhtasham ayol " nishoni haqida.*

Аннотация: *Сегодня ведется широкомасштабная работа по обеспечению прав и интересов женщин, реализации их способностей и возможностей, словом, превращению наших сестер в равноправных, активных и творческих членов общества. Пятая строка из 5 важных инициатив, выдвинутых Президентом Республики Узбекистан, направлена на обеспечение занятости женщин, кроме того, важное значение в этом вопросе приобретает Указ Президента "О мерах по дальнейшему укреплению гарантий трудовых прав женщин и поддержке предпринимательской деятельности". Последовательные усилия в этом направлении, особенно развитие женского предпринимательства, способствуют не только социальной активности наших сестер, но и повышению благосостояния.*

Ключевые слова: *женская тетрадь, льготы в ней, "активные и предприимчивые женщины о значке" великопепная женщина".*

KIRISH.

Har qanday jamiyatning madaniy darajasi va ma'naviy etukligi ayollarga bo'lgan munosabat bilan belgilanadi. Ayollarning jamiyat taraqqiyotidagi hissasini munosib baholash, ularga barcha masalalarda yordam berish-bularning barchasi azaldan xalqimizga xos. Mamlakatimiz mustaqillikka erishgandan keyin qabul qilingan qonunlarimizda ayollar huquqlari inson huquqlarining alohida ajralmas qismi sifatida ko'rib chiqila boshlandi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 46 -moddasida: "ayollar va erkaklar teng huquqli", deb e'tirof etilgani mamlakatimizda ayollarning jamiyatning faol a'zosi sifatida barcha sohalarda har tomonlama ishtirok etishining huquqiy kafolati yaratilganidan dalolat beradi. Xotin-qizlarning huquq va erkinliklarini qonun talablari asosida ta'minlash muammosi turli omillarga, jumladan, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, umumiy madaniyat, fuqarolik jamiyatining shakllanish darajasiga bog'liq. Gender muammosini hal qilish uchun davlat va jamiyatning birgalikdagi kuchi talab qilinadi. Ya'ni, gender tengligiga davlatning himoya siyosati hamda ayollar tashabbusi orqali erishish mumkin. Bukelajakda siyosiy faol, huquqiy bilimli, fuqarolik jamiyati qurayotgan kamarbasta faol ayollar safini yanada kengaytirish imkonini beradi. Mamlakatimiz rahbari tomonidan so'nggi yillarda xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, salomatligini mustahkamlash, eng muhimi, ular uchun munosib turmush sharoiti yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

O'zbekistonda ayollar uchun qanday imtiyozlar mavjud? O'zbekiston Adliya vazirligi qonunchiligidagi ma'lumotlariga ko'ra ayollar uchun quyidagi imkoniyatlar mavjud: 1. Tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yish uchun xotin-qizlarga 33 milliongacha kredit ajratiladi. Ayollarni qo'llab-quvvatlash davlat maqsadli jamg'armasi hisobidan 33 milliongacha kreditlar yillik 14 foiz stavka bilan 6 yilgacha va 3 oygacha imtiyozli davr bilan beriladi. Buning uchun ular quyidagi dasturlardan birini muvaffaqiyatli bajargan bo'lishi kerak: * Tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi va biznes va tadbirkorlik Oliy maktabi tomonidan tasdiqlangan dastur asosida o'quv kurslari; * "Ishga xush kelibsiz" monomarklari, kasb-hunarga o'qitish markazlari, mahallalardagi kasb-hunarga o'qitish markazlari va ayollar tadbirkorlik markazlari yoki nodavlat ta'lim muassasalarining kasb-hunarga o'qitish kurslarining maxsus o'quv dasturlari. 2. Pensiya yoshi tufayli ayollarga ish beruvchining tashabbusi

bilan ishdan bo'shatish taqiqlanadi. Bunday holda, ayollar pensiya yoshiga etganligiyoki davlat pensiyasini olish huquqiga ega bo'lganligi sababli, ish beruvchining tashabbusi bilan noan'anaviy muddatli mehnat shartnomasini 60 yoshga to'lgunga qadar yoki muddatli mehnat shartnomasi muddati tugaguniga qadar bekor qilish mumkin emas.3. Ayollarning ayrim toifalariga OTMga kirish tavsiya etiladi. Kam ta'minlangan oilalardagi ayollarga oliy ta'lim muassasalariga kirishda davlat granti asosida qabul doirasida tanlovda ishtirok etish tavsiyasi beriladi. Tavsiya quyidagi mezonlar asosida taqdim etiladi:* kam ta'minlangan oilalardagi ayollar;* to'liq bo'lmagan oilada tarbiyalangan, ya'ni otasi yoki onasi yoki ikkalasi ham vafot etgan ijtimoiy himoyaga muhtoj qizlar; • turmush o'rtog'i vafot etgan, voyaga etmagan bolani yolg'iz tarbiyalayotgan ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollar; * nogiron bolalari bo'lgan kam ta'minlangan oilalardagi ayollar;* 2 yoki undan ortiq bolani tarbiyalayotgan, qarindoshlaridan alohida yashaydigan yolg'iz ayollarning qizlari;* ota-onalaridan biri yoki ikkalasi ham I yoki II guruh nogironlari bo'lgan kam ta'minlangan oilalardagi ayollar. Tavsiya uchun tuman (shahar) mahalla va oilani qo'llab-quvvatlash bo'limlariga elektron tarzda murojaat qilinadi. 2 yoshgacha bo'lgan bolasi bo'lgan ayollar engilroq ishga o'tkaziladi. 2 yoshgacha bo'lgan bolasi bo'lgan ayollar, avvalgi ishlarini bajara olmaganlarida, engilroq yoki noqulay ishlab chiqarish omillari ta'siridan xoli, bolasi 2 yoshga to'lgunga qadar ishga o'tkaziladi. Bunday holda, uning oldingi ishidagi o'rtacha oylik ish haqi saqlanib qoladi. 5 million so'mgacha bo'lgan kreditlar"ayollar kitobi"ga kiritilganlarga naqd pulda berilishi mumkin. Rahbarlik lavozimi uchun tanlovda ayollar va erkaklarning teng ishtiroki ta'minlanadi. Tanlovda ayollar va erkaklarning teng ishtiroki davlat xizmatidagi lavozimlarni, shu jumladan rahbarlik lavozimlarini egallashini ta'minlashi kerak. Davlat organlarining kadrlar xizmatining mas'uliyati tanlov komissiyalariga nafaqat tanlovda ishtirok etayotganshaxslarning ma'lumoti va kasbiy tayyorgarligi to'g'risidagi ma'lumotlar, balki davlat xizmatining tegishli lavozimlarida ishlaydigan ayollar va erkaklar sonining nisbati to'g'risidagi ma'lumotlar bilan ham yuklatilgan. Ba'zi ayollar 53 yoshida nafaqaga chiqishi mumkin [1]. Texnologiya, ishlab chiqarish va mehnatni tashkil etishdagi o'zgarishlar, ishchilar sonining (holati) yoki ish xususiyatining o'zgarishiga olib kelgan ish hajmining pasayishi yoki korxona tugatilishi munosabati bilan ishdan bo'shatilgan va ishsiz deb tan olingan ayollar quyidagi huquqlarga ega: 53 yoshga to'lganda va ish staji 20 yil

bo'lgan ayollar ish haqi hamda pensiya olish huquqiga ega. 5 yillik ish tajribasiga ega ayollar tavsiyanoma asosida qabul qilinadi. Hukumat qarori bilan o'z mutaxassisligi bo'yicha kollej yoki texnik diplom bo'yicha 5 yillik ish tajribasiga ega bo'lgan ayollar EXHTga shartnoma asosida qabul qilinadi. Bunday holda, abituriyentlar o'rtasida tavsiyanoma bilan alohida test o'tkaziladi, ular orasida OSMGA faqat 500 kishi yuqori ball to'plashi mumkin.

Ayollar va bolalar huquqlarini himoya qilish bo'yicha mas'uliyat kuchaytirilmoqda. O'zbekistonda ayollar, bolalar va keksa otalarning huquqlarini himoya qiluvchi qonun loyihasi ishlab chiqildi. Uning so'zlariga ko'ra, 18 yoshga to'lmaganlarning ismiga tegish, kuch ishlatish, jinsiy ehtiyojni qondirish uchun javobgarlik kuchaytirilgan. Xususan, amnistiya ularga taalluqli emas. Yuqorida qayd etilgan hujjatlar ijrosini ta'minlash bo'yicha amalga oshirilayotgan tizimli chora-tadbirlar natijasida xotin-qizlarni mutlaqo yangi bosqichga olib chiqish, ularni ijtimoiy-huquqiy va psixologik qo'llab-quvvatlash, kasbiy tayyorgarlik va ish bilan ta'minlashni samarali tashkil etish, ularning intellektual, ishbilarmonlik salohiyatini rivojlantirishga ko'maklashish, tashabbuslarini ilgari surish borasidagi sa'y-harakatlar o'z hissasini qo'shmoqda. opa-singillarimizning oila va jamiyatdagi mavqeyining o'sishiga munosib hissa qo'shib kelmoqda.

Ayollar Daftari, xotin-qizlar uchun bandlik va daromadlilikni oshirish maqsadida muhim instrument hisoblanadi. Bu dastur orqali, muammolarni aniqlash va ularni hal etish uchun zarur resurslar taqdim etiladi.

1. Ma'lumot to'plash: Ayollar Daftari, xotin-qizlar haqidagi statistikani yig'ish va tahlil qilish imkonini beradi. Bu ma'lumotlar asosida aniq siyosatlar ishlab chiqiladi.

2. Kariyerani rivojlantirish: Dastur, xotin-qizlarga ta'lim va kasb-hunar o'rganish imkoniyatlarini taqdim etadi. Bu esa ularning ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytiradi.

3. Nishonli yordam: Ayollar Daftari, tadbirkorlikni rivojlantirish va moliyaviy yordam olishda qo'llab-quvvatlaydi. Bu, xotin-qizlarning iqtisodiy mustaqilligini oshiradi.

4. Ijtimoiy faollik: Dastur orqali ayollar, ijtimoiy va siyosiy sohalarda faol ishtirok qila oladilar. Bu esa ularning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlaydi [2].

Hozirgi kunda xotin-qizlar bandligi va daromadlilikini oshirish bolalar, oilalar va jamiyat barqarorligiga ta'sir etadigan muhim masala hisoblanadi. "Ayollar Daftari" dasturi, xotin-qizlarga iqtisodiy va ijtimoiy imkoniyatlar

yaratish maqsadida ishga tushirilgan. Uning asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi: Birinchidan, ma'lumotlardan foydalanish xotin-qizlarning bandlik sohasidagi vaziyatini tahlil qilishga imkon beradi. Dastur orqali, har bir xotin-qizning qobiliyatlari va ehtiyojlari to'g'risida aniq ma'lumot yig'iladi, bu esa siyosat ishlab chiqishda yordamlashadi. Ikkinchidan, Ayollar Daftari xotin-qizlar uchun ta'lim va o'qitish dasturlarini taklif etadi. Bu yordam bilan ular yangi kasblarni o'rganib, ishga joylashish imkoniyatlarini kengaytiradilar. Uchinchidan, dastur tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga targ'ib qilish bilan birga, ayollarni moliyaviy yordam va grantlardan foydalanish imkoniyatlari bilan ta'minlaydi. Bu esa ularning iqtisodiy mustaqilligini oshiradi. Shuningdek, Ayollar Daftari xotin-qizlarning ijtimoiy va siyosiy jarayonlarda ishtirok etishini rag'batlantiradi. Bu, nafaqat ularning shaxsiy hayotiga, balki jamiyat taraqqiyotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi [4].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, O'zXDP Buxoro viloyati tuman va shahar kengashlari tomonidan xotin-qizlarni ishga joylashtirish, ularni kasbhunarga o'rgatish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirildi. Ushbu yo'nalishdagi chora-tadbirlar doimiy ravishda amalga oshiriladi. Shuni tan olish kerakki, bunday kafolatlarning barchasi huquqiy kafolatga qaratilgan women. It shuningdek, O'zbekistonda ayollarni himoya qilish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha bir martalik vazifa bo'lmasdan, tizimli va doimiy ravishda amalga oshirilishi kerak. Yangilangan O'zbekistonda xotin-qizlarning davlat boshqaruvidagi faolligini oshirishga qaratilgan xotin-qizlarga oid davlat siyosatini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar buning dalilidir. Ayollar Daftari xotin-qizlar bandligini oshirish, ularning daromadligini ta'minlash va iqtisodiy mustaqillikni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Dastur orqali jamiyatda gender tengligini ta'minlash va ayollarning imkoniyatlarini kengaytirish katta ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori O'zbekiston Respublikasi oila va xotin-qizlar qo'mitasi faoliyati hamda "Ayollar daftari" bilan ishlash tizimi takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasi hukumatining ayrim qarorlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida

2.Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 31-martdagi 145-son qarori" ayollar daftari" niyuritish orqali "Xotin-qizlar muammolarini tizimli ravishda hal etish va ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tartibi to'g'risida"gi Nizom

3. "Xalq so'zi" gazetasi 17-yanvar 2024-yil

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 23.09.2024 yildagi PQ-330-sonli qarori